

İlgili Kanun / Madde
6100 S. HMK/30

T.C.
YARGITAY

9. Hukuk Dairesi

Esas No. 2020/7196
Karar No. 2020/14918
Tarihi: 05/11/2020

- **USUL HUKUKUNUN İLKELERİ**
- **USUL EKONOMİSİ**
- **YARGILAMANIN YENİLENMESİNİN KOŞULLARI**
- **USUL EKONOMİSİ GEREĞİ YARGILAMANIN İADESİ DİLEKÇESİNİN TEMYİZ DİLEKÇESİ OLARAK KABULÜ**

ÖZETİ Usul hukuku biçimsellik (şekilcilik, formalizim) üzerine kurulmuştur ve bu nedenle “şeklî (biçimsel) hukuk” olarak adlandırılır. Davalarda biçimsellik tarafların yargılamanın sonucunu hesaplayabilmesi, yasa yolları ile bunu denetleyebilmesi, keyfilikten korunma, eşit davranılma gibi güvenceler sağlamakla birlikte; sıkı sıkıya şekle bağlılık olarak görülmemeli, maddi gerçeği bulmak ve adaletli karar vermek adına hakkaniyete uygun olarak değerlendirilmelidir.

Biçimselliğin bu doğrultuda yorumlanmasında usul ekonomisi ilkesi devreye girmektedir.

Usul ekonomisi, medeni yargılama hukukuna egemen olan ilkelerden biridir. 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 141. maddesinin dördüncü fıkrasında ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesinde ifade edilen emredici nitelikteki bu ilke, yargılamanın amacına hizmet eden araçlardan biridir. Usul ekonomisi, yasalarda öngörülen düzenleme çerçevesinde yargılamanın kolaylaştırılmasını, yargılamada öngörülen olağan zaman süresinin

aşılmamasını ve gereksiz gider yapılmamasını amaçlar ve bunu hâkime bir görev olarak yükler

Yargılamanın iadesi, kesin olarak verilen veya kesinleşmiş olan hükümlere karşı istenebilir (HMK m. 374/1). Kanun yolu denetimi açık ve henüz kesinleşmemiş olan kararlara karşı yargılamanın yenilenmesi istenemez. Çünkü kanun yolu açık ve kesinleşmemiş olan hükümdeki ağır yargılama hatalarının, kanun yolu denetimi ile giderilmesi olanağı mevcuttur. Bu bakımdan yargılamanın iadesi yolu, kesinleşmiş olan hükümlere karşı başvuru istisnai ve olağanüstü bir yoldur.

Bu durumda Osmaniye İş Mahkemesinin 19/10/2018 tarih, 2016/332 esas 2018/632 sayılı kararının henüz kesinleşmediği, işveren Ali Rıza Özden'in yargılamanın yenilenmesi talebi olarak adlandırdığı talebinin usul ekonomisi ilkesinin gereği olarak temyiz istemi niteliğinde olduğu gözetilerek dosyanın temyiz incelemesi için Yargıtaya gönderilmesi gerekirken, yargılamaya devamla yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmayıp, bozmayı gerektirmiştir.

DAVA: Taraflar arasında görülen dava sonucunda verilen kararın, temyizen incelenmesi davacı vekili tarafından istenilmekle, temyiz talebinin süresinde olduğu anlaşıldı. Dava dosyası için Tetkik Hakimi tarafından düzenlenen rapor dinlendikten sonra dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

Y A R G I T A Y K A R A R I

Davacı İsteminin Özeti:

Davacı vekili, müvekkili aleyhine 2016/332 esas ile 26.07.2016 tarihinde açılan işçilik alacaklarına ilişkin dava dosyası kapsamında davalı müvekkilinin adresinin yeterince araştırılmaksızın yanlış adrese tebligat çıkarılmak suretiyle müvekkili haberdar edilmeksizin müvekkilinin yokluğunda başlatıldığını, müvekkilinin yurt dışında olduğunu bilen davacının kasıtlı olarak dava süresince bunu hiç bir şekilde bildirmemiş ve davalı müvekkilinin yıllar önce kullanmış olduğu adresini davalı adresi olarak gösterdiğini, davacı müvekkilinin yurt dışında olmasından da faydalanarak mahkemeyi yanılttığını, mahkemenin 19.10.2018 tarihinde 2018/632 Karar numarası ile karar verdiğini ve yine bu karar müvekkilinin eski adresine tebliğ edilmek suretiyle, orada tanınmadığından Tebligat Kanunu md. 35 gereği muhtara tebliğ edilmek suretiyle müvekkili aleyhine kesinleştirildiğini, müvekkilinden habersiz yapılan yargılama neticesinde verilen bu karar ile müvekkilinin mağdur edildiğini, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 374. maddesine göre; "Yargılamanın

iadesi, kesin olarak verilen veya kesinleşmiş olan hükümlere karşı istenebilir." düzenlemesi yapılmış ve aynı kanunun 375. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendi uyarınca da; "Mahkemenin kanuna uygun olarak teşekkül etmemiş olması." ve (h) bendi uyarınca da; "Lehine karar verilen tarafın, karara tesir eden hileli bir davranışta bulunmuş olması." yargılamanın yenilenmesi sebeplerinden gösterildiğini, müvekkili aleyhine evvelce ve kesinleşen kararın icrasının durdurulmasına, yargılamanın yenilenmesi isteminin kabul edilerek, kararın ortadan kaldırılmasına, yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı Cevabının Özeti:

Davalı vekili, davacının dava dilekçesindeki iddialarının maddi gerçeklikle bağdaşmadığı gibi hukuki dayanaktan da tamamen yoksun olduğunu, müvekkilinin davacının yurt dışında olduğunu bildiğini ve bunu mahkemeden gizleyerek karara tesir eden hileli bir davranışta bulunduğu iddiasının gerçekle bağdaşmadığını, müvekkilinin davasında zaten haklı olduğunu, herhangi bir şeyi gizleme ihtiyacı olmadığını, davacının adres değişikliği yaptığını, yeni adresini ilgili kurumlara zamanında bildirmeyerek üzerine düşen yükümlülüğü yerine getirmediğini, bundan doğan zararlardan bizzat kendisinin sorumlu olduğunu, yurt dışına taşınan bir kimsenin yeni adresini bildirme zorunluluğunu ihmal etse bile en azından kendisi ile ilgili bir dava sürecinin yaşanabileceğini öngörerek sıf bunun için bile yeni adresini ilgili kurumlara bildirmesi gerektiğini, davacının adres kayıt sisteminde de açık adresinin bulunmadığını, doğal olarak dava açılırken mahkemeye işverenin bilinen adresi olan Raufbey Mahallesi Atatürk Caddesi No: 446/B adresinin bildirildiğini, bu adresten tebligatların iade gelmesi üzerine taraflarınca mahkemeden şahsın esnaf olması sebebiyle Osmaniye Vergi Dairesi'ne, Esnaf ve Sanatkarlar Odası'na ve Ticaret Sicil Müdürlüğüne müzekkere yazılarak şahsın tebligata yarar adresinin sorulmasını talep ettiklerini ancak bu kurumlardan da olumlu bir sonuç alınmadığını, dolayısıyla Mahkeme tarafından tebligatın Tebligat Kanunu'nun 35.maddesine göre yapılmasına karar verildiğini, davacının başvurusunda iyi niyetli olmadığını beyanla davanın reddini savunmuştur.

İlk Derece Mahkemesi Kararının Özeti:

Mahkemece, davalının yapmış olduğu hileli bir hareket olmadığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiştir.

İstinaf Başvurusu:

İlk Derece Mahkemesinin kararına karşı, davacı tarafça istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

Bölge Adliye Mahkemesi Kararının Özeti :

Bölge Adliye Mahkemesince, tarafların iddia ve savunmalarına, dosya kapsamına, hükmün dayandığı deliller ve kanuni gerektirici sebeplere, delillerin taktirinde isabetsizlik görülmemesine göre davacı tarafça yapılan istinaf taleplerinin Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 353/1-b.1 maddesi gereğince esastan reddine karar verilmiştir.

Temyiz:

Bölge Adliye Mahkemesinin kararına karşı, davacı temyiz başvurusunda bulunmuştur.

Gerekçe:

Usul hukuku biçimsellik (şekilcilik, formalizm) üzerine kurulmuştur ve bu nedenle “şekli (biçimsel) hukuk” olarak adlandırılır. Davalarda biçimsellik tarafların yargılamanın sonucunu hesaplayabilmesi, yasa yolları ile bunu denetleyebilmesi, keyfilikten korunma, eşit davranılma gibi güvenceler sağlamakla birlikte; sıkı sıkıya şekle bağlılık olarak görülmemeli, maddi gerçeği bulmak ve adaletli karar vermek adına hakkaniyete uygun olarak değerlendirilmelidir.

Biçimselliğin bu doğrultuda yorumlanmasında usul ekonomisi ilkesi devreye girmektedir.

Usul ekonomisi, medeni yargılama hukukuna egemen olan ilkelerden biridir. 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 141. maddesinin dördüncü fıkrasında ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesinde ifade edilen emredici nitelikteki bu ilke, yargılamanın amacına hizmet eden araçlardan biridir. Usul ekonomisi, yasalarda öngörülen düzenleme çerçevesinde yargılamanın kolaylaştırılmasını, yargılamada öngörülen olağan zaman süresinin aşılmasını ve gereksiz gider yapılmamasını amaçlar ve bunu hâkime bir görev olarak yükler (Yılmaz, E.; Usul Ekonomisi, AÜHFD, 2008, C. 57, S.1, s.243). Yargıtay'a göre de usul ekonomisi adaletin ucuz, çabuk ve isabetli olarak sağlanmasının temel kurallarındandır.

Temel bir usul hukuku kuralı olarak vakıa ve delillerin taraflarca getirileceği ve hukuki nitelendirmenin hâkim tarafından yapılacağı konusunda tartışma bulunmamaktadır. Fakat Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 24, 25, 26 ve 30. maddelerinin hükümleri birlikte değerlendirildiğinde hâkimin bir davada sadece tarafların ileri sürdükleri maddi vakıalar ve netice taleplerle bağlı olup dayandıkları kanun hükümleriyle ve onların hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmadığı ve kanunları resen tatbik ederek iddia ve savunmadaki talep sonuçlarını karara bağlamakla mükellef bulunduğu neticesine varılır. Bir başka ifade ile hâkim, tarafların sunduğu vakıaları ve talep ve cevap sonuçlarını incelemeli fakat dava ya da şikâyetin vasıflandırılmasında yalnızca onların beyanlarına bakmayıp, bu belirlemeyi kendisi yapmalıdır, zira hâkim Türk hukukunu resen uygulamakla yükümlüdür (HMK m. 33).

Diğer taraftan tebligat, hukuki bir işlemin veya durumun ilgili kişiye bildirilmesi amacıyla yetkili kurum tarafından yapılan yazı veya ilan yoluyla belgeleme işlemidir. Tebligatın teslim alınmasıyla birlikte tebligata konu olan hukuki duruma ilişkin süreler başlar. Nitekim 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 432. maddesinin birinci fıkrası ve yine 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 361. maddesinin birinci fıkrasında temyiz kanun yoluna başvuru süresinin kararın tebliği ile başlayacağı hüküm altına alınmıştır.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından yukarıda belirtilen açıklamalar ışığında; temyiz yoluna başvurabilecek kişinin yargılamanın yenilenmesi olarak adlandırıldığı talebinin, usul ekonomisi ilkesinin gereği olarak temyiz istemi olarak kabul edilmiştir.'nun (HGK. 06/11/2018 tarih 2017/14-2218 esas 2018/1590 karar)

Somut olayda, yargılamanın iadesi talep eden işveren Ali Rıza Özden'in, aleyhine yargılamanın iadesi talep edilen işçi Mehmet Sıddık Mert tarafından kendisine karşı açılan işçilik alacakları davasında(Osmaniye İş Mahkemesi 2016/332 esas 2018/632 karar sayılı dosyası üzerinden görülen) davalı olarak tarafına yapılan tüm tebligatların usulsüz olduğunu, davadan haberi olmadığını ve bu şekilde yokluğunda yargılama yapılarak kararın usulsüz olarak kesinleştirildiğini belirterek yargılamanın yenilenmesini talep etmiştir. Mahkemece Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 375. maddesinde belirtilen yargılamanın yenilenmesi sebeplerinden hiçbirinin gerçekleşmediği gerekçesiyle yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine karar verilmiştir. Davacının bu karara karşı yaptığı istinaf itirazı ise bölge adliye mahkemesince esastan reddedilmiştir. Tarafların işçilik alacaklarına dair Osmaniye İş Mahkemesi 2016/332 esas 2018/632 karar sayılı dosyası üzerinden görülen dava dosyasının incelenmesinde; gerekçeli kararın davalı sıfatına sahip işveren Ali Rıza Özden'in yabancı ülkede bulunduğu dair mernis kaydı gözetilmeksizin Tebligat Kanunu 35. madde hükümlerine göre tebliğe çıkarıldığı görülmüştür. Bu durumda işveren Ali Rıza Özden'e yapılan gerekçeli kararın tebliği usulsüz olup, kararın bu şekilde 25/12/2018 tarihinde usulsüz olarak kesinleştirildiği anlaşılmaktadır.

Yargılamanın iadesi, kesin olarak verilen veya kesinleşmiş olan hükümlere karşı istenebilir (HMK m. 374/1). Kanun yolu denetimi açık ve henüz kesinleşmemiş olan kararlara karşı yargılamanın yenilenmesi istenemez. Çünkü kanun yolu açık ve kesinleşmemiş olan hükümdeki ağır yargılama hatalarının, kanun yolu denetimi ile giderilmesi olanağı mevcuttur. Bu bakımdan yargılamanın iadesi yolu, kesinleşmiş olan hükümlere karşı başvuru istisnai ve olağanüstü bir yoldur.

Bu durumda Osmaniye İş Mahkemesinin 19/10/2018 tarih, 2016/332 esas 2018/632 sayılı kararının henüz kesinleşmediği, işveren Ali Rıza Özden'in yargılamanın yenilenmesi talebi olarak adlandırdığı talebinin usul ekonomisi ilkesinin gereği olarak temyiz istemi niteliğinde olduğu gözetilerek dosyanın temyiz incelemesi için Yargıtaya gönderilmesi gerekirken, yargılamaya devamla yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmayıp, bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: Temyiz olunan bölge adliye mahkemesi kararının, yukarıda yazılı sebeplerden dolayı BOZULARAK ORTADAN KALDIRILMASINA, dosyanın kararı veren İlk Derece Mahkemesine gönderilmesine, bozma kararının bir örneğinin kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, peşin alınan temyiz karar harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 05/11/2020 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.